

סיינטולוגיה

הקוסמולוגיה,
האנתרופולוגיה, תורת המוסר
והמתודולוגיה.

רג'י דריקבורג
פרופסור לסוציולוגיה של הדת
אוניברסיטת ליל III
ליל, צרפת

1. האם סיינטולוגיה היא דת?

1. א) למה הכוונה במושג "דת"?

דו"ח זה לא יעסוק בדיון היסודי לגבי הגדרת הדת. נוכל בכל זאת לאמץ נקודת מבט מעשית ולהסכים על מספר מינימאלי של מאפיינים הנמצאים ברוב הדתות. עמדה כזו מתעלמת לפי שעה מההגדרה של מושג הדת שמתחייב כתוצאה מעלייתם של צורות דת חדשות. אנחנו יכולים להסכים עם בריאן ווילסון שהגדרת הדת כוללת:

• קוסמולוגיה שבה יש ליקום משמעות הקשורה לכוח על-טבעי אחד או יותר מאחד. מושג האדם נתפש כרחב יותר מקיומו הארצי.

מטרת דו"ח זה היא לבחון את הסיינטולוגיה מנקודת מבט סוציולוגית.

השאלה היא: האם סיינטולוגיה היא דת? ואם היא אכן דת, איזה סוג דת היא? ננסה לספק מרכיבי תשובה במסמך זה.

כמו-כן נתאר מספר היבטים של סיינטולוגיה כפי שהיא מופיעה לפנינו היום. מאמר זה הוא פרי מחקר מתמשך בנושא כנסיית הסיינטולוגיה. מחקר זה הניב מספר מאמרים ומספר הרצאות בכנסים. אנו מקווים לפרסם ספר על תנועה זו. הצגת דברים זו אינה באה לצורך תמיכה בצד כלשהו במחלוקת או לצורך התנצלות כלשהי.

יש מה שקרה לפני ויש מה שיבוא אחרי. לא מתקבל הטיעון בדבר סופיות האדם.

הקוסמולוגיה: העל-טבעי בסיינטולוגיה

המייסד, ל. רון האברד (1986-1911) חידש את התזה של הרוחות הקדמוניות. טענתו היא שלפני לידת היקום היו רוחות להן הוא קורא תטנים. אלה היו ישויות לא-חומריות ונטולות הגבלות זמן, הן לא תפשו מקום כלשהו, הן היו כל-יודעות וכל-יכולות, בלתי ניתנות להשמדה, בנות-אלמוות ומסוגלות ליצור כל דבר שהוא. ישויות בלתי-מוחשיות אלה, יחד עם היישות העליונה, בראו את העולם. מכיוון שבראו את העולם, נתפסו ישויות אלה במלכודתן הן, ונתקעו בעצם בריאתן – במיוחד באדם – כלומר בחומר, אנרגיה, מרחב וזמן (מאח"ז, היקום הפיסי). הן אפילו שכחו שהם היו בוראי העולם. כך איבדו התטנים את כוחם וידיעת-הכל שלהם ונעשו בני-אנוש פגיעים. מאז אותו זמן, הם חזרו, חיים אחר חיים, כשהם מאכלסים גופות שונים. כיום, התטנים שכחו את זהותם הרוחנית האמיתית, והם מאמינים שהם גופות אנושיים. לפיכך לאדם מקור רוחני: הוא כולו גוף, מיינד ותטן.

זו גירסה גנוסטית של נפילת האדם המושלם לחוסר-המושלמות, והיפוך של הדראמה היוונית בה האלים מתערבים בענייני האדם ונלכדים בהם. בנקודה זו חייב לבוא שחרור שיסיים את שלשלת תקופות החיים. הסיינטולוגיה מבקשת לקרב את האדם למצב התטן המקורי.

הדינמיקות ואתיקה

הסיינטולוגיה עוסקת בכוח המניע של היקום ובמשמעות הקיום.

• מוסר הנובע מקוסמולוגיה זו והמספק הוראות והנחיות בהתאם למשמעות המוצעת של היקום.

• כלים המקשרים בין העקרון העל-טבעי לבין בני-האדם: תפילה, טקסים דתיים, טכניקות מדיטציה.

• קהילת מאמינים, קטנה ככל שתהיה, שמסוגלת להחזיק וליצור אמונות לטובת הישועה.

שילוב מרכיבים אלה מאפשר להבדיל בין דתות לבין:

(1) פילוסופיות המאמינות באל אחד המספקות קוסמולוגיה ומשמעות לקיום אך אינן מיועדות לקשר בין בני-אדם לבין כוחות על-טבעיים;

(2) מתוך קסמים אישיים, המיועדים להשיג תוצאות מוכחות על סמך ניסיונות באמצעות טכניקות מוכחות;

(3) ארגונים המאמינים באל אחד, כגון הבונים החופשיים, שמכירים בקיומו של בורא עולם אך טקסיהם אינם מכוונים לקשר בינו לבין בני-האדם.

1. ב. תכני הסיינטולוגיה

הסיינטולוגיה כוללת קוסמולוגיה, אנתרופולוגיה, אתיקה, טקסים דתיים, שיטת אודיטינג, שיטה לטיהור הגוף, שיטות הדרכה ותיאורית תקשורת.

(4) דינמיקת האנושות כוללת את הישרדות כל המינים.

(5) דינמיקת החיים דוחפת את האדם לעבוד למען החיים עצמם – כלומר, כל החי, כולל צמחים וחיית.

(6) דינמיקת היקום הפיסיקלי הוא דחף הפרט להגדיל את הישרדות החומר, אנרגיה, מרחב וזמן.

(7) דינמיקת המחשבה היא דחף הפרט לשרוד כמחשבה וכיישות רוחנית.

(8) דינמיקת המחשבה האוניברסלית היא הדחף להישרדות בורא עולם או היישות העליונה. ארבעת הדינמיקות הראשונות קשורות לדיאנטיקה. האחרות, שהוספו רק בתחילת שנות החמישים, הן בעלות אופי מטאפיסי, והן שייכות לתחום העיסוק של הסיינטולוגיה (ראה פירוט ההבדל למטה).

המאמין מוזמן לעבוד בתיאום עם הדינמיקות. טבלאות של חיפוש עצמי מאפשרות לאדם לדרג את מצבו בכל אחת מהדינמיקות, ובעזרת יועץ רוחני הוא יוכל לחפש פתרונות לריפוי מצבים פגומים.

האנתרופולוגיה של הסיינטולוגיה

התורה של ל. רון האברד כוללת תפישה של הפרט בו הגוף והמיינד קשורים יחדיו באופן הדוק.

על בסיס מחקרו בתחום המיינד והטבע האנושי, כתב ל. רון האברד את הספר 'דיאנטיקה: המדע המודרני של בריאות הנפש' בשנת 1950. הספר נעשה רב-מכר מייד, וכתוצאה מהצלחתו נוסדו מוסדות הדיאנטיקה. באותה עת

היקום מונע על-ידי דחף דינמי שהוא כוח בשירות ההישרדות, העיקרון היסודי של הקיום. ביטוי של כוח זה משתנה בין פרטים וגזעים. הדבר תלוי בפיסיולוגיה, סביבה ונסיון. הדבר משפיע על כושר ההתמדה של האדם בחייו ועל הפעילות האינטליגנטית הנחשבת כיכולתם של הפרט, הקבוצה והגזע לפתור בעיות הקשורות בהישרדות.

מוסריותו של הפרט נשפטת בקשר לפעולות ההישרדות שהוא ביצע. מנקודת מבט זו, הטוב נחשב כל פעולה בונה, וכל מה שעומד כנגד הישרדות, הוא רע. ניתן לראות שהמוסר של סיינטולוגים אינו מערכת של המלצות (הרעיון הברגסוני של מוסר סגור). המוסר הסיינטולוגי הוא תוצאה של הבנה והפנמה של משמעות החיים הפועלים כמצפן אישי. זו מערכת מוסר פתוחה.

בסיינטולוגיה, כמו בקבוצות רוחניות, אין "חטא". ישנן שגיאות שהן פעולות הרסניות כלפי אדם, משפחה, חברה, אלוהים. חלק מהמוסר הוא לאתר ולתקן פגמים. הדחף הדינמי נעשה מורכב יותר כשהאורגניזם נעשה מורכב יותר. באדם "נורמלי" (ללא סטייה), ישנם שמונה תחומים המתייחסים למטרות הבאות:

(1) דינמיקת העצמי כוללת את הדחף הדינמי לשרוד כפרט, להשיג תענוג ולמנוע כאב. נכללים בה מזון, ביגוד, דיר, יזמה אישית והמטרות הכלליות של הפרט.

(2) דינמיקת המין השולטת בהתרבות.

(3) דינמיקת הקבוצה שולטת על חיי החברה. היא ממריצה את ההתנהגות המיועדת לקיום והישרדות הקבוצה אליה משתייך הפרט.

דיאנטיקה עסקה רק במיינד כאמצעי שחרור הפרט מסבל נפשי. אולם מר האברד המשיך במחקרו, ובתחילת שנות החמישים הוא נכנס לתחום הרוחני. מר האברד גילה שהאדם הוא רוח נצחית שחיה בעבר תקופות חיים רבות מספור, וקיומו נמצא מעל ומעבר למימד הפיסי. כנסיית הסיינטולוגיה הראשונה נוסדה בשנת 1954.

**באמצעות
האודיטינג
האדם מקבל הבנה
גדולה יותר
לגבי הרוחניות
שבו ויחסיה עם
הישות
העליונה.**

העיסוק הסיינטולוגי הדתי העיקרי ידוע בשם אודיטינג. עבור הסיינטולוגים, אודיטינג הוא נתיב רוחני. מהו אודיטינג?

אודיטינג מתיר לאדם לשחרר כל ארוע בחייו, וכן בחייו הקודמים – על-פני מסלול הזמן. האירועים המשמעותיים ביותר הם האירועים הטראומטיים, בהם כמות של אנרגיה מופרדת ולפיכך מקטינה את היכולת בכך שהיא חוסמת פעולה ומחשבה רציונלית. ההזכרות מחדש של אותם אירועים על-ידי הרצתם משחרר על ידי תרפיה של ההזכרות בהם את האנרגיה הקשורה אליהם, הנעשית אז נגישה. הדבר גורם לתחושת רווחה. אירועי העבר נחשבים כמקורותיהם של מחלות הגוף והנפש. ההכרה בהם והעבודה שעושה האדם שעובר אודיטינג מיועדת למחקם. לדוגמה, אדם סובל עשוי לגלות באודיטינג שבחייו הקודמים הוא נחנק. תוך הרצת הארוע הטראומטי, הוא משחרר את הכאב המלווה את הארוע. הדבר מזכיר את מבנה המיתוס

בסיינטולוגיה נחשב המיינד למחשב בעל שני מדורים: המיינד האנאליטי, המנתח, והמיינד הראקטיבי, המגיב. המיינד האנאליטי מייצג את האינטליגנציה, ובמצבו השלם הוא מיועד להיות מרכז המודעות של הפרט (ה"אני" או האישיות הבסיסית). המיינד

המנתח הזה דומה למחשב שעובד עם תפישות (גירויים מהעולם החיצוני), וכן עם הדמיון, והזיכרונות הנכללים במאגר הזיכרון התקני. החל מהלידה וכלה במוות, במצבי עירנות ובמצבי שינה, זכרון זה מקבל מידע המשודר מהחושים השונים. הזיכרונות נשמרים במלואם לפי סדר הגעתם בקבצים שונים (קבצי שמע, קבצים חזותיים, קבצי מישוש, וכו') העומדים לרשות המיינד האנאליטי. המיינד האנאליטי חושב ללא הפסקה. הוא מקבל ברציפות עותקים של תמונות שמורות, מעריך אותן, משווה אותן, על-מנת לספק תשובות נכונות לבעיות בהן נתקל האדם. כדי שיוכל לבצע משימות שגרתיות כגון הליכה, הקלדה וכו'. המיינד האנאליטי מכין מעגלים מוכנים לעבודה שמווסתים את הפעילויות הנדרשות. כעיקרון, המיינד האנאליטי הוא מעין

האישי בריפוי שאמאני כפי שנדון על-ידי לוי שטראוס בספרו *אנתרופולוגיה מבנית*.

על פי מונחי האברד, האודיטינג של הסיינטולוגיה עושה שימוש ביכולת של המיינד האנאליטי לרוקן את המיינד הראקטיבי מאנגרמות מזיקות אשר מונעות את שיקום כוחו של התטן בהתגלמותו כאדם. לאודיטינג שתי תוצאות: 1) באמצעות חקירת העבר, אודיטינג מראה לעוסק במהירות שהוא רוח בהתגלמות אדם כל-יכול המוגבלת רק על-ידי המצב האנושי; 2) מחיקת האנגרמות מובילה למצב של קלייר.

הסרת האנגרמות עוזרת לחידוש הישות. הדבר מתבטא בהגדלת כוח החיים וכושר ההישרדות, וחיוזוק תחושה של עוצמה ויכולת שאותה ניתן למדוד על סולם הטונים.

עבור הסיינטולוגים, אודיטינג הוא צורה של יעוץ רוחני. בריאן ווילסון שותף לדעות אלו (ב'סיינטולוגיה' 1994) בטענתו שהסיינטולוגיה מבטאת את מערכת הקשרים עם הרוחניות, אורינטציה שניתן למצוא ב"מתודיסם". לגבינו זוהי ראציונליזציה של חיי הדת.

לגבי הסיינטולוגים, אודיטינג הוא בראש ובראשונה הרפתקאה המאפשרת גישה לצד הרוחני והנצחי של האדם, בדומה לדתות המזרח-הרחוק.

באמצעות אודיטינג נעשה התטן בטוח בנצחיותו והוא נעשה פתוח לצמיחה רוחנית. באמצעות אודיטינג משיג אדם הבנה גדולה יותר של רוחניותו, ושל קשריו עם הישות העליונה. אודיטינג מאפשר לאדם להעשות בעל הבנה רבה וכושר רב יותר בכל שמונה הדינמיקות.

חלק מעוזבי דת הסיינטולוגיה השוו את הסיינטולוגיה לצורה של פסיכותרפיה. אולם השיטות והטקסים אינם דומים, ויש להם מטרות שונות בתכלית. פסיכותרפיה עוסקת במיינד; לעומת זאת, מטרתה של הסיינטולוגיה היא גאולת הרוח. 1) האדם שעובר אודיטינג מגיע לידי הבנה של עקרון הכפילות של האדם, ובאמצעות גלוי חיים קודמים, נעשה מודע למציאותו הקבועה של עיקרון יחיד במהלך חייו. 2) הסיינטולוגיה גם עוסקת בתטן. על-ידי הסרת המאסות הנפשיות והגופניות מהתטן, משקם האדם את כוחו הראשוני; האדם שמיוצג על-ידי התטן נעשה "משוחרר-חי" (גי'בן מוקטי).

ב. הכשרה רוחנית

היסוד הנוסף של העיסוק הדתי בסיינטולוגיה נקרא הכשרה, והיא לימוד אינטנסיבי של כתבי הסיינטולוגיה לצורך הארה רוחנית וכן לצורך אימון לעבודה רוחנית.

הסיינטולוגים מאמינים שעליהם להשתמש בכושר המודעות הרוחנית שלהם בכל שטחי החיים. הם מוצאים נתיב זה באמצעות לימוד כתבי הסיינטולוגיה. הדבר דומה ללימוד המוביל להארה המצוי בדתות אחרות כגון לימוד התלמוד ביהדות, לימוד תורות בודהא ולימוד כתבי-קודש אזוטריים. יתרה מכך, לפי הסיינטולוגיה, אודיטינג והכשרה הולכים יד ביד. אדם חייב להעלות את כושרו, אחריותו והידע שלו באותה עת. האדם מגלה שניתן לפעול באמצעות כוח התטן המגולם באדם ושניתן לתקשר עם ישויות רוחניות

אחרות. כך לדוגמה, בהכשרה, לומדים סיינטולוגים איך לעשות "אודיטינג", לגלות את תהליך הרוחניות באחרים, וליישם את תחושת האחריות כמאמינים.

ג. טקסים

כנסיית הסיינטולוגיה מקיימת מספר טקסים דתיים הנמצאים גם בדתות העיקריות: טקסי קריאת-שם, טקסי יום ראשון, חתונות והלוויות.

ד. ארגון

כנסיית הסיינטולוגיה מבנה ארגוני מורכב האופייני לתרבות המודרנית. והינו מבוסס על מספר גדול של ארגונים. כל דת מאמצת את צורת הארגון שלה מתוך המצוי בתקופתה. לאחרונה, אמצו עדי-יהווה שיטות ארגון תעשייתיות, בעוד הסיינטולוגיה אימצה סגנון ארגון של התקופה הפוסט-תעשייתית. מטרת הארגון הוא לנהל ולקדם את דרך הישועה. הארגון משרת את משימת ההתרחבות העולמית.

ה. ייעוץ רוחני

לסיינטולוגיה יש גוף של יועצים רוחניים מוסמכים אשר עורכים את הטקסים ועוסקים באודיטינג.

2. מי הם הסיינטולוגים?

במחקרם על כנסיית הסיינטולוגיה, ניסו רוי וואליס ורונלד צ'גנון לתאר תמונה מקיפה של המאמינים. מחקריהם תואמים בנקודות רבות. ניסו בצרפת לאסוף נתונים מאותו סוג מ-285 מאמינים שנבחרו באקראי. התמונה

כתבי הסיינטולוגיה מספקים מספר טיעונים לאשור (לגיטימציה) תורת דת הסיינטולוגיה של ל. רון האברד, אשר קרויה "פילוסופיה דתית יישומית". ניתן לראות מקריאת מערכת טיעונים אלה שקיימת אינטגרציה בין הסיינטולוגיה ובין האידיאלים והעיסוקים של תרבות המערב העכשווית.

תורת הסיינטולוגיה – שאינה נתפשת כהתגלות של מוסר אלא כתוצאה של שימוש נכון בהגיון האנושי – מאמצת אידיאלים וערכים של החברה הליברלית: הצלחת הפרט, תחרות מוסרית בין פרטים על-מנת למנוע התנהגות פראית, עליית הכוח הכלכלי, המדע והטכנולוגיה המאפשרים שיפור ברווחה האישית, אמונה בקידום המתמשך של האנושות, אמונה באדם ובפוטנציאל שלו, וכן באפשרות ההרמוניה בין המטרות האישיות ומטרותיה של הציוויליזציה כולה. אמונה באידיאלים אלו מבוססת על טבעו של האדם: האדם הוא טוב, ולפיכך, הוא שואף למה שטוב. כלומר, הישרדות אופטימלית. אם אין האדם מצליח להיעשות בעל כוח רב יותר, או לעסוק במוסר המעודד קידום הציוויליזציה – סיבת הדבר היא שהוא סובל מאברציות הניתנות לתיקון באמצעות טכניקות מסוימות.

לסיכום, יכול אדם לחזור להיות יודע-כל ועושה-כל כפי שהיו הרוחות הקדמוניות, וליצור אנושות דומה למה שהיתה בתחילת העולם. סוג זה של אוטופיה גרסיבית מעניקה לקידום מימד רוחני, בכך שהיא הופכת אותו עלייה לרגל לעולם של אנשים מושלמים אשר חיו בעבר בשלב מסויים. תורת הסיינטולוגיה פונה לתחושת האחריות של האדם. והיא מציעה לו בחירה בין חברה שתלך ותעשה פראית אם לא יחול בה שינוי, או חברה בעלת עוצמה שאין בה מלחמות ואלומות, וכל זאת במידה שתסכים החברה לטפל באברציות שלה. ניתן לראות של. רון האברד מציע אתוס של אחריות אישית, דרך לאושר, יעילות, שפע והתפתחות רוחנית שאינה רחוקה כל-כך מפילוסופית ההשכלה השולטת בחברות המפותחות של ימינו.

תורת הסיינטולוגיה תואמת למציאות האמפירית מבחינת תכני החברה המערבית הקפיטליסטית. הסיינטולוגיה גם תואמת באמצעי הרכישה שלה ובמבנה שלה. שיטת ההכשרה הדתית תואמת לשיטות הלימוד ברוב מערכות החינוך: שעורים, קורסים, תרגילים. מבנה תורת הסיינטולוגיה דומה למערכות ידע שהמאמינים כבר מכירים: המאמינים חושבים שהתורה היא רציונאלית (התורה מוצגת כהוכחה מדעית עם מושגים, הנחות ואקסיומות), ומדעית (ישנם אוספים של ספרים עבי-כרס המתעדים את תגליותיו של ל. רון האברד כולל תאור הניסיונות, הטעויות, הבעיות והתוצאות). המערכת גם מאפשרת לכל אדם לרכוש טכניקות שניתנות ליישום מידי בהתאם לסדר אירועים בהיר ותוצאות ברות-חזוי. סוג הכשרה זה דומה בצורתו להכשרה שאותה קיבלו הסיינטולוגים בבתי-הספר הקודמים שלהם או באוניברסיטאות.

סיינטולוגים רבים הם מנהלים בחברות, בעלי-מקצועות חופשיים, ספורטאים ואנשי תעשיית התרבות. הם השיגו בדרך-כלל רמה גבוהה ולפעמים אף הצטיינות בחינוך הכללי שלהם. מאפייני הסיינטולוגיה שתיארנו לעיל מאפשרים לחברים להרגיש בנוח בגלל החינוך שכבר קיבלו. ניתן להוסיף שהסיינטולוגיה גם עוסקת בפחדים המצויים בחברתנו העכשווית – אלימות, מלחמות, האיום הגרעיני, זיהום אוויר וסביבה, וכד'.

מצד שני, כוח החיים הנדרש להשיג מטרות אלו מזוהה עם אלוהים, אספקט הנותן לתנועה לגיטימיות רוחנית. בטקסי יום ראשון היועץ הרוחני מכריז ש"העליה להישרדות היא עצמה עליה לאל". ניתן למצוא כאן תיאור אנרגטי של האלוהי

שכמוהו מצויים בתנועות מטאפיזיות רבות ושונות.
3. א) לגיטמיות פרגמטית

שנית, עבור הסיינטולוגים התוקף של הסיינטולוגיה נובע מהיעילות המעשית של הטכנולוגיה. נובע מהיעילות המעשית של הטכנולוגיה. הסיינטולוגיה מניחה שכל אדם המיישם את הטכנולוגיה האתית, ומשתמש בסיינטולוגיה, חייו יהיו בוודאות טובים יותר, צפוי לו שיפור במצבו, ריפוי, וכל אלה מעידים על הצלחה. מקרה של חוסר תוצאות חיוביות אינו שולל את הטכנולוגיה. כל מה שנראה ככישלון מזמין את המשתמש לבחון מחדש את התנהגותו, בעיותיו בחברה, או השימוש השוגה שלו בטכנולוגיה. אם ממלאים אחר הכללים והתקנים, הסיינטולוגיה עובדת היטב. הסברים לטכנולוגיה ניתנים בכתבי הסיינטולוגיה. יישום הטכנולוגיה הוא תקני לחלוטין; יש למלא אחר ההוראות צעד אחר צעד כדי להשיג תוצאות, ותהליך זה נלמד בהכשרת הדת. הוודאות במהימנות הסיינטולוגיה עולה מתוך התנסות אישית בטכנולוגיה.

ההצלחות מוכיחות את לגיטמיות הטכנולוגיה ובכך גם את הפילוסופיה הדתית והמעשית, ואת המושגים הרוחניים הקשורים בה.

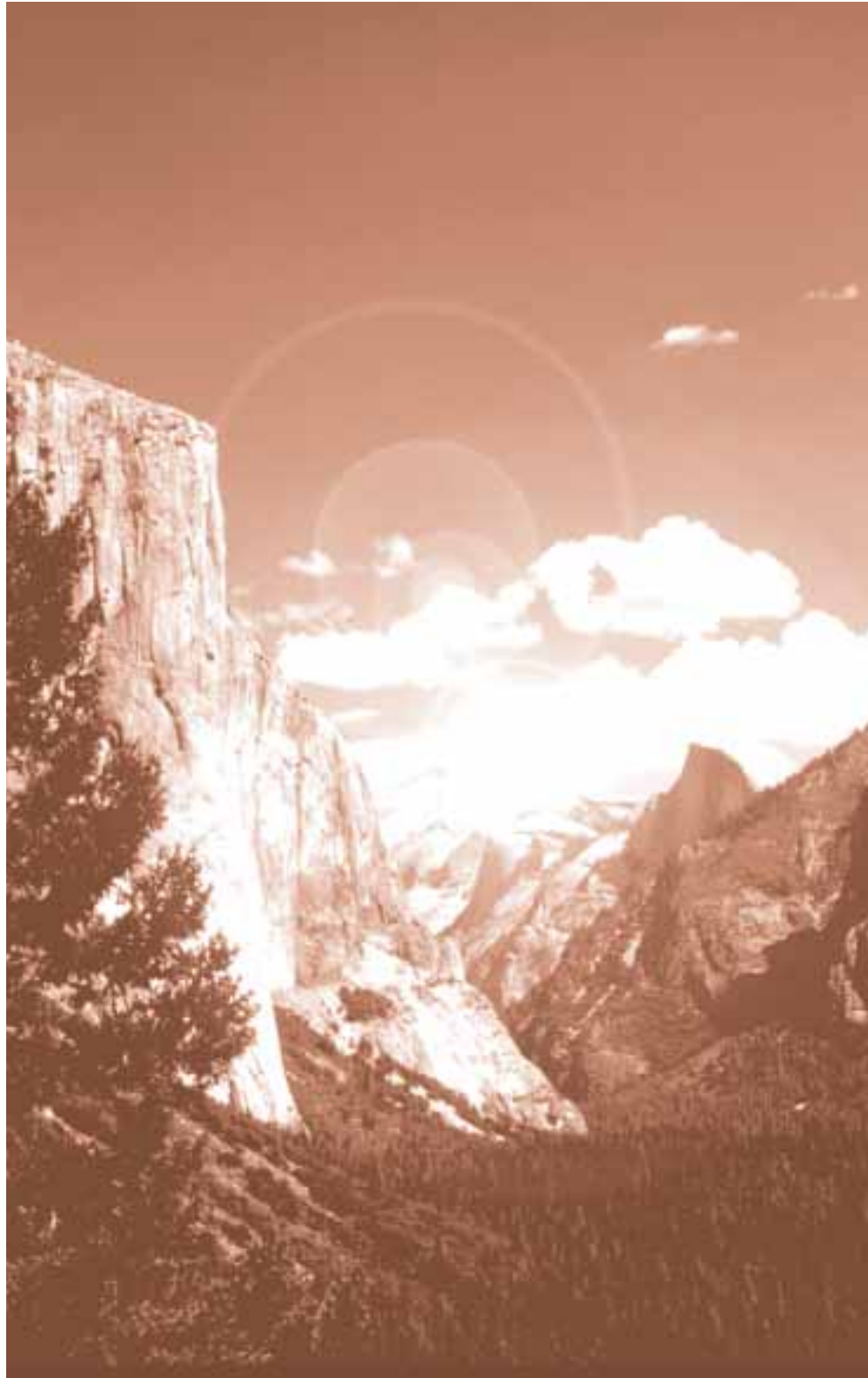
ביקשנו לחקור אם הלגיטימיות של הסיינטולוגיה, כפי שהיא מתוארת בספרות הרשמית, הינה זהה לזו שבה השתמשו החברים. לצורך זה ראינו 15 סיינטולוגים. שאלנו אותם מדוע הם חשבו שסיינטולוגיה נכונה. החברים שראיינו היו חברים בתנועה במשך תקופה שבין חמש לעשרים שנה. לכולם היתה השכלה גבוהה. ניתן לסווג את תשובותיהם למספר קטגוריות.

הסיינטולוגים שהתראיינו חשו שאמונתם נכונה מפני שגרמה לשיפור מוחשי בחייהם, לעיתים תוך שינוי מוחלט של מצבם האישי. הם טענו שבריאותם השתפרה ושחיי משפחתם היו מאוזנים יותר. הם המשיכו להיות חברים בתנועה מפני שראו תוצאות משמעותיות מיד בהתחלה. עבור החברים בכנסיה, סיינטולוגיה היא דת שימושית.

3. ב) סבירות באמונה

הכרה אישית בוודאות העקרונית הסיינטולוגים מותירה אזור "לא-מאומת" סיינטולוגים רבים הודו שלא בדקו באופן אישי את כל תורתו של ל. רון האברד ושהיו קיימים מספר אזורים של אמונה היפותטית.

דובר רבות על אמונה באלוהים. עבור אחדים, קיומה של ישות עליונה לא היה מוטל בספק. הם דיברו על הכרה פנימית חזקה, עדות ברורה לקיומו של אלוהים אשר גרמה להם להשלים עם המחלוקת בינם לבין "אלוהי הקתולים" של ילדותם. אחרים חזו בחייהם הקודמים במהלך האודיטינג, ופגישות אלו הובילו אותם לתפישה של הישות הנצחית. לדוגמא, "בתחילה לא הייתי מודע לכך, אולם ככל שנמשך תהליך האודיטינג הבנתי את מציאותה של דינמיקה שמינית נצחית, היא אכן קיימת" אולם למרבית המרואיינים, היה צורך לאמת את האמונה באלוהים (שהוא הדינמיקה השמינית בלשונם), באותה דרך שהיה צורך לאמת אמונות אחרות. באותה עת, הם החשיבו את קיומו של

אלוהים כהנחה סבירה, ולו רק מפני שלאחר שבדקו חלק מכתבי ל. רון האברד ומצאום נכונים להם, הם שיערו שגם יתר כתביו יהיו כך. לדוגמא, "אני יודע שקיים בורא הכל, בורא עולם... אני מאמין שקיימת ישות עליונה, זו רק שאלה של זמן. האם אלוהים עדיין קיים? בשלב שבו אני נמצא כעת, אין לי כל דרך לדעת. קצת מתוך אמונה וקצת מתוך ידיעה, מפני שברגע שווידאת לעצמך שבעים אחוז מהנושא, אתה חושב שהיתר כנראה אמיתי גם הוא" – דברי סיינטולוג בן 47, חבר בכנסייה 20 שנה. אחרים חשבו שאם סיינטולוגים ברמות הגבוהות מצאו את אלוהים, משמע שהוא קיים.

באותה עת, הם היו מודעים לחיפוש אשר יתכן ויסיימו בגילוי אחר. לגבי סיינטולוגים רבים, כדי להאמין באופן מוחלט ב"דינמיקה השמינית" יש לחקרה באופן אישי. לפי-שעה הם מחכים. אלוהים כנראה נמצא שם. ניתן לקרוא לכך אמונה בסבירות.

3. ג) אמת יחסית

כשחיפוש אישי הוא הקובע, רמת האמת שנמצאת היא יחסית תמיד לשלב שהושג על מסלול ההתפתחות הרוחנית של הסיינטולוג. שתי אמיתות שהוזכרו על-ידי אחד מהמרואינים מתאר יחסיות זו, האחד שהוא מעל ומעבר לזמן ומלים, והאמת של "כאן ועכשיו".

3. ד) רלוונטיות

הסיינטולוגים ציינו שאמונתם היא רלוונטית למציאות. מרואין אחד דיבר על

קיום הרמוני עם המציאות, הוא הודה שהוא עצמו יצר מציאות זו שהפכה לו לטבע שני. לדוגמא, אחד מהמרואינים ראה באתיקה של סיינטולוגיה כלי עזר ליצירת קשר ולהבנת הזולת. מאמינה אחרת מצאה בסיינטולוגיה דרך נאותה לצורך שינויים חברתיים. לפני מעורבותה בסיינטולוגיה היא היתה סוציאליסטית לוחמת. בטכנולוגיה של הסיינטולוגיה היא מצאה את הכלים הדרושים כדי ל"שנות את החברה באופן יסודי".

3. ה) משמעות החיים

חברים בכנסייה טענו שמצאו משמעות לחייהם. אחד מהם תאר את עצמו כמלח הנסחף על-פני האוקיינוס תחת שמים מעוננים ללא מצפן וללא סימני-דרך, עד שלבסוף מצא מפה ואת כל ציוד הניווט הדרוש. הסיינטולוגים טוענים שהם כנראה מצאו את משמעות החיים ואת הדרך המוליכה קדימה. מרואיין שהפסיק את לימודי הרפואה שלו, הודה שלא ראה כל טעם במאמציו, מפני שהקיום הנוח של המעמד-הבינוני אליו שאף עמד בניגוד למשמעות החיים, שמצא לפי טענתו בסיינטולוגיה.

3. ו) התייחסות למדע

בראיונות שקיימו לא מצאנו כל התייחסות למדעים מוסמכים כהוכחות לתורה או לטכנולוגיה של הסיינטולוגים. דבר זה עומד בניגוד מוחלט לעובדות הבאות:

א. הידע והמומחיות הנדרשים מן המנהיגות שצוינו לעיל.

ב. הצהרתו של ל. רון האברד ש"אני צריך להתמודד עם העובדה שהגענו לנקודה בה המדע והדת נפגשים, ומכאן והלאה עלינו להפסיק להעמיד פנים שיש לנו מטרות חומריות בלבד. איננו יכולים לטפל ממש בנפש האדם אם נתעלם מעובדה זו."

נוכל לנסח את ההנחה הבאה:

א. התאמה עם המדעים המוסמכים היא עמדה רשמית הנחשבת לעובדה מקובלת ואשר הסיינטולוגים לא חשו צורך להצדיק, או;

ב. הלגיטימציה לאמונה זו נובעת מהתנסות אישית ולא מהיצמדות לעמדה רשמית.

ג. הטכנולוגיה של הסיינטולוגיה מחליפה את המדע.

יש לציין שכנסיית הסיינטולוגיה השתנתה במשך שנותיה הראשונות. הסיינטולוגיה מתארת את עצמה כתנועה דתית; הלגיטימציה שסיינטולוגיה מבקשת היום אינה מבוססת עוד על שיקולים מדעיים כפי שביקשה בעבר.

3. ז) חשיבות הטכנולוגיה של סיינטולוגיה

הסיינטולוגיה אינה אמונה באותה מידה שהיא התעסקות. הביטויים "לעשות סיינטולוגיה" או "לעסוק בסיינטולוגיה" נמצאים בשימוש רב. בסדרת הראיונות הראשונה בנושא הגדרת הסיינטולוגיה, הדגישו החברים את יישום הטכנולוגיה. במהלך הסדרה הנוכחית של ראיונות, המהימנות התבססה על היות הטכנולוגיה ברת-ביצוע.

נראה שהסיינטולוגיה הינה דת מעשית.

3. ח) התייחסות למסורות הדתיות

שאלות אלו עסקו במסורות דתיות רק כדי להצביע על מגרעותיהם. אף מתראיין לא הזכיר את הקשר בין בודהיזם לבין הסיינטולוגיה למרות שקשר זה הודגש על-ידי ל. רון האברד. האברד ציין את הנקודות השוות בין התורות, וטען כנגד חוסר ההשפעה של הבודהיזם בעולם.

אי-הזכרת הבודהיזם על-ידי המרואינים מקביל לאי-הזכרת המדע. המאמינים לא בקשו לאמת את אמונתם תוך התייחסות למרכיבים חיצוניים. כנראה שכל מה שאימתו סיפק אותם. הם לא חשו את הצורך לשייך את אמונתם לדתות אחרות בעזרת מונחים תיאולוגיים, ולא ביקשו להציב את עצמם במסורת של חשיבה דתית, אף אם ל. רון האברד הכיר בדמיון הקיים בין סיינטולוגיה, בודהיזם וחוכמות דתיות אחרות.

הלגיטימציה שניתנה על-ידי מספר חברים שונה מעט מהמסמכים הרשמיים. ה"מדע המבוסס על ודאות" הוא למעשה "מדע המבוסס על מספר ודאויות" המתקבלות רק לאחר שהן אומתו בניסיון אישי. מכאן, שהאמונה מבוססת על סבירות והיא נמצאת במקום יחסי לדרגתו של המאמין בסולם הרוחני. לעומת זאת ההכרה באמיתות התורה מקבלת אישור מהטכנולוגיה עצמה. אין מדובר כאן בהוכחה מובחנת של האמת המובילה להתנהגות מסוימת כמו במקרים של המרה לדתות השמות דגש על ישועה. בדתות המדגישות ישועה, המאמינים מתפללים מפני שהם מקבלים מבנה אמונה אשר מדגיש את הצורך בתפילה. הסיינטולוג מוסיף ודאות אחת על משניה עד שהוא משיג עדות

מספקת לאמת. סיינטולוג אחד אמר לי שהוא מעדיף לדבר על "המרת דת מתמשכת".

נראה גם שהאמונה שלהם הינה "פידס אפיקס" (מהימנה כתוצאה מייעילותה) מפני שהמאמינים טוענים שמצאו בסיינטולוגיה אמצעים להבנה ולשינוי החברה והעולם גם יחד.

ד. מסקנות

לסיינטולוגיה יש מאפיינים של דת. יש לה תיאולוגיה, מערכת עיסוקים המאפשרים את השגת הפן הרוחני של כל אדם, מבנה כנסייתי "בירוקרטי ביותר", וטקסים דתיים. כל החוקרים הבאים, אפילו הביקורתיים שבהם, לא הטילו ספק בטבע הדתי של הסיינטולוגיה. מישל דה סרט, רוי וואליס, בריאן ווילסון, האריט וויטהד, לוני ד. קליבר, פראנק ק. פלין.

אנו מוצאים את המאפיינים הבאים:

1) לסיינטולוגיה יש טכניקות המיועדות ליצור נתיב לעבר החירות כ"נפש בריאה בגוף בריא", ל. רון האברד והסיינטולוגים עושים רציונליזציה ואינסטרומנטליזציה קיצונית של חיי הדת. בדרך-כלל מופיעה השוואה לבודהיזם. יש שתארו את הסיינטולוגיה כ"בודהיזם טכנולוגי". אחרים ראו דמיון עם מתודיזם בשל המאפיין השיטתי של האודיטינג (ייעוץ רוחני).

2) הסיינטולוגיה מאפשרת למאמיניה לתת משמעות לאירועים קוסמיים, היסטוריים ואישיים; היא מציעה למאמין את ההכרה שיש בידו פתרון לישועה עצמית

ולגאולת החברה; היא מאפשרת לפרט להיות גורם פעיל בחייו ולא תוצאה סבילה של סיבות חיצוניות.

3) ל. רון האברד הוא לא הנביא שהעיד על קיומו של נתיב ישועה הנובע מנודע לו כתוצאה מהתגלות; הוא הופיע כחוקר רוחני שייסד בשלבים שיטת ישועה, שהיא נתיב ל"השגיות".

4) הסיינטולוגיה מבוססת על התנסות אישית – חוויה מיסטית במידה רבה – המאשרת למאמין ליצור קשר עם טבעו הרוחני. היא רומזת על "וירטואוזיות דתית" כלומר, התחייבות אישית חשובה – ולפיכך היא לא דת להמונים.

5) לסיינטולוגיה יש אופי של תחושה דתית ה"ארצית" בדומה לזו הקיימת ב"סוקה גאקאי", בה הצלחה עסקית. המושגת בהגינות נחשבת כסימן להתפתחות רוחנית. ניתן גם למצוא הקבלה בין המוסר של סיינטולוגים והמוסר הפרוטסטנטי המסורתי. אצל הפרוטסטנטים המסורתיים הצלחה בעסקי העולם הזה מעידה על חסד אלוהי, ובסיינטולוגיה הצלחה כזו היא התגלמות חיצונית המעידה על התקדמות במישור האישי, על תקנון אישי מוסרי ודתי הבנוי בעיקר מטכניקות פסיכולוגיות המשחררות את הפרט באופן רוחני, ויישומה של מערכת מוסר קונקרטי.

6) הסיינטולוגיה אינה כת – היא אינה בלעדית, והמאמין אינו חייב להתכחש לדתו הקודמת, למרות שרוב הסיינטולוגים עוסקים מעשית בסיינטולוגיה באופן בלעדי.

7) האופי הדתי של כנסיית הסיינטולוגיה התמסד כבר החל מתחילת שנות החמישים של המאה העשרים, וזאת על-פי חוברת שפורסמה על-ידי כנסיית הסיינטולוגיה הבינלאומית בשנת 1994 לכבוד יובל ה-40. כנסיית הסיינטולוגיה הבינלאומית, שמפקדתה הראשית נמצאת בלוס-אנג'לס, מתוארת ככנסיית-האם (כפי שמתוארת הכנסייה בבוסטון עבור תנועת המדע הדתי). ישנה התייחסות לבני-הקהילה ולאחווה הדתית, לטקסים דתיים ולעבודות התנדבות הקשורות בכנסיה. יתרה מכך, במהלך ראיונות שערכנו לאחרונה עם סיינטולוגים, הודגש המרכיב הדתי יותר ויותר. הסיינטולוגיה הולכת ומדגישה את אופייה הדתי, ובכך היא מושכת אנשים המחפשים דת. בתחילת דרכה משכה הסיינטולוגיה אנשים שביקשו לפתור בעיות אישיות. עם התפתחותה, נעשתה הדיאגנטיקה משולבת בקידום הכל.

8) קיימים בסיינטולוגיה גם מרכיבים אוטופיים: ל. רון האברד יצר פרויקט אוטופי, והוא "לעשות פלנטה שהיא קליר",

אשר בה חיה חברה ללא אי-שפיות, ללא פושעים וללא מלחמה, בה אדם בעל-יכולת יכול לשגשג, לאנשים הגונים יכולות להיות זכויות והאדם החופשי יעלה לפסגות גבהות יותר". יישומו הספונטני של מוסר (מוסר ברגסוני פתוח) יסיר את כל טעויות הקיום, ובאמצעות שיקום תטה תעלה רמת המוסר. ככל שיעלה מספר הסיינטולוגים ישתפר העולם.

9) הסיינטולוגיה נולדה עם קשר לעולם המודרני, שממנו היא מקבלת מרכיבים מסוימים (טכנולוגיה, גישה מתודית מוכרת היטב, חשיבות התקשורת, רווחה, הבנה של ארגון, התנסות אישית) המשולבים במסורות רוחניות עתיקות. ל. רון האברד והסיינטולוגים מרחיבים את השימוש בכלי המחשבה הרציונלית לשירות הנתיב המיסטי, ליצירת תמורה אישית ולשנוי העולם. מסיבה זו, כנראה, נראית הסיינטולוגיה כייחודית בין הדתות.

רגיס דריקבורג

אודות המחבר:

רגיס דריקבורג הינו פרופסור לסוציולוגיה של הדת באוניברסיטת ליל, III ליל, צרפת. הוא בעל תואר בפסיכולוגיה מאוניברסיטת פריס ודוקטורט

בסוציולוגיה מאוניברסיטת סורבון ולאחרונה הוא עובד עם 'המרכז הלאומי למחקר מדעי'.

מאז 1972, פרופסור דריקבורג התמסר ללימודי דתות מיעות, פרויקט אשר החל בהקדשת שלוש שנים עם עדי-יהווה כזופה.